Published December 27, 2019 Klapalekiana, **55**: 323–327, 2019
ISSN 1210-6100

Miroslav Mikát – šedesátiletý

Miroslav Mikát – sixty years old

V létě 2019 dovršil šedesáti let hradecký entomolog a muzejník, kolega Miroslav Mikát.

Osobní i profesní život M. Mikáta se odehrává v Hradci Králové. Dne 26.6.1959 se zde narodil, v letech 1974 – 1978 absolvoval gymnázium a následně 2 ročníky farmaceutické fakulty UK (1978 –1980). S rodinou stále bydlí v rodném domě v městské části Malšovice.

S Hradcem Králové a okolím je spjat i prvotní zájem o hmyz a entomologii, jehož počátky (podle jeho slov) se datují „od nepaměti". Téměř veškerý volný čas v dětství, i později věnoval vycházkám do přírody. Motivací byly i prázdninové pobyty ve Středním Povltaví a cesty za brouky na Slovensko, které podnikali se spolužákem z gymnázia Michaelem Košťálem. Další entomologické zkušenosti získal v entomologickém kroužku při tehdejším Krajském domě pionýrů a mládeže, vedený specialistou na čeleď Nitidulidae, Oldřichem Markem ze Žamberka. Docházeli sem i další východočeští entomologové, např. Karel Poláček, Jan Fremuth a další, se kterými se záhy seznámil.

Poprvé jsem se s kolegou Mikátem setkal v hradeckém muzeu v roce 1982, kam na nastoupil na několikaměsíční brigádu do přírodovědeckého oddělení. Udivil mě přehledem, s jakým determinoval většinu brouků a motýlů dosud nezařazených ve sbírkách i znalostmi přírodních poměrů severovýchodních Čech. Pokus o prodloužení brigády (v době limitujících možností získat nové pracovníky) se naštěstí podařil a on se stal kmenovým pracovníkem Muzea východních Čech v Hradci Králové, v současnosti je jedním z nejdéle „sloužících" (37 let).

Miroslav Mikát se věnuje především regionální faunistice. Udržuje si kontakt se současným stavem taxonomie a faunistiky velkého množství skupin hmyzu (řádů brouků a motýlů prakticky v celé šíři minimálně střední Evropy). Prozkoumal desítky lokalit především na Hradecku, v Orlických horách, na Chlumecku (Žehuňsko) a Broumovsku. Díky jeho intenzívní terénní práci patří některé východočeské lokality k entomologicky nejprozkoumanějším územím v rámci ČR. Platí to zejména o královéhradecké lokalitě Na Plachtě, která se od 80. letech minulého století stala dlouhodobým předmětem entomologického průzkumu, a o lomu v Rožmitále u Broumova, kde od roku 2000 přírodovědci z muzea monitorují biodiverzitu postindustriálních stanovišť a přírodě blízkou rekultivaci. Většinu průzkumů zúročil publikací výsledků (viz bibliografie). Mikátovy faunistické příspěvky nejsou pouhým výčtem zjištěných taxonů, ale bývají pravidelně vybaveny komentáři zasazující významné nálezy do širšího kontextu.

Miroslav Mikát je výkonný terénní biolog, který množstvím nových nálezů posunul znalosti o rozšíření řady druhů. Rozsah jeho zájmu se více než u monotématického speciality neobejde bez spolupráce s jinými entomology. Mezi českými entomology je znám především jako výrazná osobnost entomofaunistického výzkumu východních Čech, koleopterolog a lepidopterolog s velmi širokým záběrem. Na jeho počest byly pojmenovány 2 druhy a jeden poddruh brouků z jeho nálezů: *Bathyscia mikati* Udržal, 1995 (Leiodidae), *Brachysomus mikati* Košťál, 1992 (Curculionidae) a *Tetrops gilvipes mikati* Sláma, 2019 (Cerambycidae).

Spolu s odbornými pracovníky přírodovědeckého oddělení se M. Mikát věnuje ochraně přírody v Královéhradeckém a Pardubickém kraji. Provádí inventarizační průzkumy entomofauny chráněných území, jejichž výsledky jsou často využívány pro zpracování nebo aktualizaci plánů péče z pohledu bezobratlých. Je autorem nebo spoluautorem několika desítek biologicko-ochranářských zpráv a posudků, spoluautorem kapitol o bezobratlých v Koncepci ochrany přírody Hradeckého a Pardubického kraje. Průzkumem získaná primární data o výskytu entomologicky významných druhů v roce 2001 – 2002 na 20 let „zablokovala" projekt splavnění Labe z Přelouče do Pardubic. Zejména entomologické podklady z jeho průzkumů podpořily rozšíření CHÚ Na Plachtě. Ostatně Miroslav Mikát je jedním z duchovních otců fenoménu „Plachta" – od občanské angažovanosti v boji o osud lokality, přes prosazování netradičních metod managementu až po osvětu a víkendové brigády na údržbu lokality, při nichž se sejde až 200 lidí nejrůznějšího věku a povolání.

Kromě odborné entomologické práce se ochotně a rád zabývá popularizační činností. Při praktické realizaci výstavních projektů kolegové z muzea oceňují nesporný výtvarný talent, se kterým sestavuje čisté, jednoduché a sdělné výstavní krabice hmyzích preparátů. Autorsky nezaměnitelná jsou také jeho minidioramata hmyzu, ale i úhledná a precizní preparace sbírkových exemplářů. Působivé jsou i jeho fotografie, kterými doprovází kultivované odborné nebo cestopisné prezentace.

Jeho tématické přednášky v hodinách biologie na Biskupském gymnáziu Bohuslava Balbína přerostly v trvalou spolupráci s Ivo Králíčkem na poli pedagogickém. Nezůstalo u přednášek, Mirkova aktivita se rozvíjí od odborné pomoci při poznávacích soutěžích, studentských práce SOČ až po lektorskou činnost pro zájemce o přírodní vědy z řad studentů Biskupského gymnázia, se kterými procestoval řadu evropských zemí. Také jeho zásluhou se z Biskupského gymnázia stala líheň přírodovědeckých talentů. Obdobně spolupracuje s východočeskou pobočkou Společnosti trvale udržitelného života (STUŽ). Za dlouholetou popularizační činnost byla v roce 2016 M. Mikátovi udělena cena Královéhradeckého kraje a Střediska ekologické výchovy SEVER za ekologické vzdělávání, výchovu a osvětu (EVVO).

Lokální věrnost (je od nepaměti Hradečák) kompenzuje Mirek Mikát kosmopolitickým poznáváním, pochopitelně s převládajícím cílem přírodovědeckým a entomologickým. Cílem jeho cest, které každoročně podniká (v posledních 20 letech převážně s manželkou i dětmi) byly zatím Evropa, severní Afrika, Asie a Latinská Amerika. Až na výjimky cestuje směrem na jih: např. Maroko, Středomoří, Balkán, Turecko, Albánie, Zakavkazsko, bývalá sovětská Střední Asie, Írán. V posledním desetiletí fascinován tropickou přírodou navštívil Kolumbii, Ekvádor, Kostariku a Thajsko.

Nejen současné, ale i budoucí zásluhy o entomologii si může připsat Mirek Mikát na poli rodinném. S manželkou Blankou – herpetoložkou a pracovnicí ochrany přírody – vychovali syna Michaela, absolventa PřF UK, který patří k velkým talentům současné české entomologie. Entomologií se zabývá i dcera Šárka, v současnosti doktorandka na PřF UK.

Mirek mě již téměř 40 let dokazuje, že entomologie může být způsob života. Jedno „noční svícení" nebo společná terénní exkurze s ním dokáže rozšířit znalosti často víc než studium diferenčních znaků v určovacích klíčích. Za mnohé, co vím o broučí a motýlí fauně vděčím početným společným exkurzím za které, Míro, díky.

Milý kolego, Mirku! Do dalších let Ti přejeme zdraví a pohodu v kruhu rodinném i mezi muzejníky, hodně úspěšných terénních exkurzí, nové objevy na poli entomologie a „bohatý přílet".

Bohuslav Mocek

LITERATURA

KOŠŤÁL M. 1992: Revision der Brachysomus transsylvanicus - Gruppe (Insecta, Coleoptera, Curculionidae: Brachyderinae). *Abhandlungen und Berichte des Staatlichen Museums für Völkerkunde, Dresden* **55 (3)**: 35–49.

SLÁMA M. 2019: A description of two new subspecies of European longhorn-beetles (Coleoptera, Cerambycidae). *Humanity Space, International Almanac* **8 (2)**: 208–214.

UDRŽAL R. 1995: Bathyscia mikati sp. n., einer neuer Blindkäfer aus Montenegro (Coleoptera: Leiodidae: Leptodirini). *Folia Heyrovskyana* **3 (2)**: 25–28.

ENTOMOLOGICKÁ BIBLIOGRAFIE MIROSLAVA MIKÁTA

RŮŽIČKA J. & MIKÁT M. 1996: Faunistic records from the Czech Republic – 50. Coleoptera: Leiodidae: Cholevinae. *Klapalekiana* **32**: 236.

MARŠÍK L. & MIKÁT M. 1997: K výskytu můry Callopistria juventina (STOLL, 1782) ve východních Čechách (Lepidoptera: Noctuidae). (On the occurence of Callopistria juventina (STOLL, 1782) in Eastern Bohemia (Lepidoptera: Noctuidae)). *Acta Musei Reginaehradecensis, Series A* **25**: 193–196 (in Czech, English summary).

MIKÁT M., FREMUTH J. & PROUZA J. 1997: Příspěvek k poznání fauny brouků (Coleoptera) navrhovaného chráněného území „Na Plachtě“ v Hradci Králové. (Contribution to the knowledge of fauna of beetles (Coleoptera) of protected area Na Plachtě (Eastern Bohemia, Czech Republic)). *Acta Musei Reginaehradecensis, Series A* **25**: 93–154 (in Czech, English summary).

MIKÁT M. & MARŠÍK L. 1997: Příspěvek k poznání fauny motýlů (Lepidoptera) navrhovaného chráněného území „Na Plachtě“ v Hradci Králové. (A contribution to the knowledge of fauna of butterfies (Lepidoptera) of protected area „Na Plachtě“ (Hradec Králové, Czech Republic)). *Acta Musei Reginaehradecensis, Series A* **25**: 163–192 (in Czech, English summary).

MIKÁT M. & RŮŽIČKA J. 1997: Faunistic records from the Czech Republic – 33. Coleoptera: Leiodidae. *Klapalekiana* **33**: 117.
MIKÁT M. 1998: Zajímavé nálezy píďalkovitých (Lepidoptera, Geometridae) z východních Čech. (Some interesting records of Geometridae (Lepidoptera) in Eastern Bohemia). *Acta Musei Reginaehradecensis, Series A* **26**: 55–58 (in Czech, English summary).
MIKÁT M. & HÁJEK J. 1999: **D**ruhý příspěvek k poznání fauny brouků (Coleoptera) přírodní památky „Na Plachtě" v Hradci Králové. (The second contribution to the knowledge of the beetle fauna (Coleoptera) in the Nature Monument „Na Plachtě" (Hradec Králové, Czech Republic)). *Acta Musei Reginaehradecensis, Series A* **27**: 129–149 (in Czech, English summary).
MIKÁT M. & MARŠÍK L. 1999: Druhý příspěvek k poznání fauny motýlů (Lepidoptera) přírodní památky „Na Plachtě" v Hradci Králové. (The second contribution to the knowledge of the fauna of Lepidoptera in the Nature Monument „Na Plachtě" (Hradec Králové, Czech Republic)). *Acta Musei Reginaehradecensis, Series A* **27**: 163–208 (in Czech, English summary).
VÁVRA J. Ch., MIKÁT M. & MERTLIK J. 2001: Faunistic records from the Czech Republic – 140. Coleoptera: Eucnemidae. *Klapalekiana* **37**: 224.
ZÁMEČNÍK J. & MIKÁT M. 2001: Expanze žluťáska Colias erate (ESPER, 1805) (Lepidoptera, Pieridae) ve východním Polabí v roce 2000. (Expansion of Cloudet Yellow Colias erate (ESPER, 1805) (Lepidoptera, Pieridae) in East Elbian Basin (Bohemia, Czech Republic) in the year 2000). *Acta Musei Reginaehradecensis, Series A* **28**: 207–213 (in Czech, English summary).
MIKÁT M. 2002: Výsledky entomologického průzkumu jihovýchodní části NP Malá Fatra. [Results of entomological investigation in the south-eastern part of Malá Fatra National Park]. *Zborník Oravského Múzea* **19:** 248–255 (in Czech).
ŠUMPICH J., ŽEMLIČKA M., MIKÁT M., DVOŘÁK M. & JAKEŠ O. 2002: Faunistic records from the Czech Republic – 147. Lepidoptera: Eriocraniidae, Gelechiidae, Pyralidae, Geometridae, Noctuidae. *Klapalekiana* **38**: 115–116.
MIKÁT M., MARŠÍK L. & KAČÍREK A. 2003: Nové a zajímavé nálezy můrovitých (Lepidoptera, Noctuidae) z východních Čech. (Some new and interesting records of the noctuids (Lepidoptera, Noctuidae) in East Bohemia). *Acta Musei Reginaehradecensis, Series A* **29**: 95–102 (in Czech, English summary).
MIKÁT M., MOCEK B. & ZÁMEČNÍK J. 2004: Výsledky entomologického výzkumu lokality „Slavíkovy ostrovy" u Přelouče. (Results of entomological research of the locality „Slavíkovy ostrovy" near Přelouč town (Eastern Bohemia, Czech Republic)). *Acta Musei Reginaehradecensis, Series A* **30**: 101–121 (in Czech, English summary).
BOGUSCH P., STRAKA J. & MIKÁT M. 2006: Žahadloví blanokřídlí (Hymenoptera: Chrysidoidea, Vespoidea, Apoidea) přírodní památky Na Plachtě v Hradci Králové. (Aculeate Hymenoptera (Hymenoptera: Chrysidoidea, Vespoidea, Apoidea) in the Nature Monument „Na Plachtě" in Hradec Králové). *Acta Musei Reginaehradecensis, Series A* **31**: 127–134 (in Czech, English summary).
HAMET A., ŠŤOURAČ P. & MIKÁT M. 2006: Faunistic records from the Czech Republic – 208. Coleoptera: Staphylinidae. *Klapalekiana* **42**: 216.
KEJVAL Z. & MIKÁT M. 2006: Faunistic records from the Czech Republic – 206. Coleoptera: Anthicidae. *Klapalekiana* **42**: 195–196.
MIKÁT M. 2006: Zajímavé recentní nálezy motýlů čeledí Gelechiidae, Zyganidae, Pterophoridae, Pyralidae, Sphingidae, Geometridae, Noctuidae a Arctiidae z východních Čech. (Interesting recent records of Lepidoptera (Gelechiidae, Zyganidae, Pterophoridae, Pyralidae, Sphingidae, Geometridae, Noctuidae and Arctiidae) in East Bohemia). *Acta Musei Reginaehradecensis, Series A* **31**: 135–140 (in Czech, English summary).
KOPECKÝ T. & MIKÁT M. 2007: Abdera (Abdera) bifasciata (Coleoptera: Melandryidae) nový druh pro faunu Slovenska a Bulharska. (Abdera (Abdera) bifasciata (Coleoptera: Melandryidae) first records for Slovakia and Bulgaria). *Entomofauna Carpathica* **19**: 91–92 (in Czech, English summary).
MIKÁT M. 2007: Příspěvek k poznání fauny brouků NPP Babiččino údolí. (Contribution to knowledge of the fauna of Coleoptera of National nature landmark „Babiččino údolí" (Czech Republic, East Bohemia, Hradec Králové region)). *Acta Musei Reginaehradecensis, Series A* **32**: 79–97 (in Czech, English summary).
ŠUMPICH J., MIKÁT M., MARŠÍK L., DUFEK T., MAREK J. & ELSNER V. 2007: Faunistic records from the Czech Republic – 239. Lepidoptera: Adelidae, Yponomeutidae, Autostichidae, Cosmopterigidae, Depressariiidae, Elachistidae, Gelechiidae, Tortricidae, Pyralidae, Crambidae, Geometridae, Noctuidae. *Klapalekiana* **43**: 215–220.
ŠUMPICH J., ŽEMLIČKA M., ČÍLA P., HEŘMAN P., LIŠKA J., ELSNER G., MAREK J., LAŠTŮVKA A., SKYVA J., MIKÁT M. & ROTTER M. 2007: Faunistic records from the Czech Republic – 225. Lepidoptera:

Nepticulidae, Depressariidae, Coleophoridae, Amphibastidae, Gelechiidae, Elachistidae, Tortricidae, Pterophoridae, Noctuidae. *Klapalekiana* **43**: 79–84.
JANŠTA P., VRABEC V., STRÁNSKÝ J., MIKÁT M. & MOCEK B. 2008: The occurence of the praying mantis (Mantis religiosa) (Mantodea: Mantidae) in central Bohemia and its distribution in the Czech Republic. (Výskyt kudlanky nábožné (Mantis religiosa) (Mantodea: Mantidae) ve středních Čechách a její rozšíření v České republice). *Klapalekiana* **44**: 21–25.
MARŠÍK L. & MIKÁT M. 2008: Motýli (Lepidoptera) PR Peklo u Nového Města nad Metují. (Lepidoptera of Peklo Nature Reserve near Nové Město nad Metují (Northeast Bohemia, Czech Republic)). *Acta Musei Neostadeni Bohemiae* (Nové Město nad Metují) **2:** 1–68 (in Czech, English summary).
ŠUMPICH J., LIŠKA J., JAKEŠ O., SITEK J., SKYVA J., FEIK V., MAREK J., VÁVRA J., LAŠTŮVKA Z., VÍTEK P., BARTAS R., ČELECHOVSKÝ A., DOBROVSKÝ T., DVOŘÁK I., MARŠÍK L., MIKÁT M., ŠAFÁŘ J., VODRLIND B., ŽEMLIČKA M., DVOŘÁK M. & HULA V. 2009: **F**aunistic records from the Czech Republic – 287. Lepidoptera: Nepticulidae, Tineidae, Gracillariidae, Yponomeutidae, Oecophoridae, Elachistidae, Coleophoridae, Blastobasidae, Gelechiidae, Cossidae, Tortricidae, Epermeniidae, Pyralidae, Crambidae, Geometridae, Noctuidae, Nolidae, Lymantriidae. *Klapalekiana* **45**: 267–279.
MOCEK B. & MIKÁT M. 2010: Faunistic records from the Czech Republic – 295. Diptera: Xylomyidae. *Klapalekiana* **46**: 141.
MIKÁT M. 2011: Motýli lokality Dehetník (Hradec Králové-Svinary): výsledky faunistického výzkumu nelesních stanovišť a lesních okrajů podél železniční trati. (Lepidoptera of locality „Dehetník" (Hradec Králové-Svinary, East Bohemia, Czech Republic): results of faunistic research on forestless habitats and forest margins along the railway line). *Acta Musei Reginaehradecensis, Series A* **33**: 93–119 (in Czech, English summary).
ŠUMPICH J., LIŠKA J., SITEK J., MAREK J., SKYVA J., UŘIČÁŘ J., FIALA F., JAKEŠ O., DVOŘÁK I., MARŠÍK L., POTOCKÝ P., LAŠTŮVKA A., ELSNER V., LAŠTŮVKA Z., MIKÁT M. & KAČÍREK A. 2011: **F**aunistic records from the Czech Republic – 326. Lepidoptera: Psychidae, Tineidae, Gracillariidae, Yponomeutidae, Acrolepiidae, Ypsolophidae, Oecophoridae, Elachistidae, Coleophoridae, Momphidae, Scythrididae, Gelechiidae, Alucitidae, Pterophoridae, Tortricidae, Cossidae, Zygaenidae, Pyralidae, Geometridae, Noctuidae. *Klapalekiana* **47**: 281–298.
KOPECKÝ T. & MIKÁT M. 2012: Nález dvou boreálních druhů brouků – Micrambe longitarsis (Coleoptera: Cryptophagidae) a Elateroides flabellicornis (Coleoptera: Lymexylonidae) – v Krkonoších. (Records of two boreal beetle species – Micrambe longitarsis (Coleoptera: Cryptophagidae) and Elateroides flabellicornis (Coleoptera: Lymexylonidae) – in the Giant Mts.) *Opera Corcontica* **49**: 215–218 (in Czech, English summary).
HAMET A., MIKÁT M. & VANCL Z. 2014: Doplněk ke katalogu brouků (Coleoptera) CHKO Broumovsko. (Additional data to the Catalogue of beetles (Coleoptera) of the Broumovsko PLA). *Acta Musei Reginaehradecensis, Series A* **34**: 171–187 (in Czech, English summary).
MIKÁT M. 2014: Výsledky faunisticko-ekologického průzkumu fauny motýlů (Lepidoptera) kamenolomu Rožmitál a jeho okolí (CHKO Broumovsko). (The results of faunistic and ekologic research of butterfies and moths (Lepidoptera) in the Rožmitál quarry and its vicinity (Czech Republic, Northeast Bohemia, Broumovsko Protected Landscape Area)). *Acta Musei Reginaehradecensis, Series A* **34**: 101–128 (in Czech, English summary).
MIKÁT M. & HAMET A. 2014: Výsledky faunisticko-ekologického průzkumu fauny brouků (Coleoptera) kamenolomu Rožmitál a jeho okolí (CHKO Broumovsko). (The results of faunistic and ekologic research of beetle fauna (Coleoptera) in the Rožmitál quarry and its vicinity (Czech Republic, Northeast Bohemia, Broumovsko Protected Landscape Area)). *Acta Musei Reginaehradecensis, Series A* **34**: 69–99 (in Czech, English summary).
BOGUSCH P., MACEK J., JANŠTA P., KUBÍK Š., ŘEZÁČ M., HOLÝ K., MALENOVSKÝ I., BAŇAŘ P., MIKÁT M., ASTAPENKOVÁ A. & HENEBERG P. 2016: Industrial and post-industrial habitats serve as critical refugia for pioneer species of newly identified arthropod assemblages associated with reed galls. *Biodiversity and Conservation* **25**: 827–863.
NOVÁK V., MIKÁT M. & PLECHÁČ J. 2019: Faunistic records from the Czech Republic – 468. (Coleoptera: Tenebrionidae: Diaperinae). *Klapalekiana* **55:** 135–136.